

Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Mustametsän varhaiskasvatusyksikkö

Vuodet: 2025 - 2026

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
 - 5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa
6. Yksikön omat tarkennukset
 - 6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?
 - 6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?
 - 6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?
 - 6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.
Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuoraa.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMAPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tuleminen varmistaminen

RYHMÄYTYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnepäätös
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tullessa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

Turvallisen ilmapiirin luomisessa on tärkeää aikuisten läsnäolo lapsille. Ryhmässä on aikuisia, joiden luo ja syliin on helppo tulla. Eleet, kosketus ja läheisyys ovat vuorovaikutuksessa tärkeitä asioita. Myös aikuisten hyvä lapsituntemus on tärkeää. Kaikkia lapsia ja aikuisia tervehditään aamulla, ja jokainen lapsi kohdataan yksilöllisesti hänen tullessaan päiväkotiiin/eskariin.

Turvallisuutta luodaan myös vahvistamalla me-henkeä. Tärkeää on luoda positiivinen ja iloinen ilmapiiri sekä lisätä lasten osallisuutta. Huumorin avulla voidaan vaikuttaa lasten osallisuuden kokemukseen ja yhteiset projektit rakentavat yhteishenkeä.

Turvallisessa ilmapiirissä lapsi pystyy helpommin ilmaisemaan erilaisia tunteitaan ja kokemuksiaan sekä sen, jos kokee tullessa kiusatuksi. Lapsia myös rohkaistaan kertomaan aikuisille, jos he ovat kokeneet tullessa kiusatuiksi tai näkevät kiusaamista. Kannustetaan lapsia rehellisyyteen.

Erityisesti toimintakauden alussa käytämme paljon aikaa ryhmäytymiseen ja pienten lasten vertais- ja ystävyysuhteiden tukemiseen. Lapsiryhmien kasvattajat määrittelevät keskustellen ryhmän pedagogiset toimintatavat ja arvot. Ryhmän säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa, heidän ikätasonsa huomioiden.

Myönteiset kokemukset vertaisryhmässä antavat lapselle mahdollisuuden tuntee kuuluvansa ryhmään sekä mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitojaan ja itsetuntemustaan. Jokaisen lapsen täytyy tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä saada paljon myönteistä vuorovaikutusta. Myönteisen vuorovaikutuksen kautta vahvistetaan lapsen itsetuntoa, jotta hän kokisi olevansa arvokas juuri omana itsenään. Positiivista palautetta annetaan sanallisesti tai esim. palkitsemalla timantilla hyvästä käytöksestä. Näin vahvistetaan hyvää käytöstä.

Korostetaan, että lapsella on oikeus omiin mielipiteisiin. Lapsia osallistavassa oppimisympäristössä lasten on mahdollista vaikuttaa ryhmän toimintaan ja kokea

olevansa arvokas osa ryhmää.

Kasvattajat auttavat lapsia tunteiden ilmaisussa ja nimeämisessä sekä itsesäätelyssä. Lasten tunteita sanoitetaan ja kaikki tunteet ovat sallittuja. Kun lapsi oppii sanoittamaan tunteitaan ja toimintaansa niin ristiriitatilanteet vähenevät ja niiden selvittäminen helpottuu.

Leikkiä ohjataan pedagogisesti ja aikuiset päättävät välillä leikkiryhmiä ja kavereita, jotta lapset löytäisivät uusia kavereita. Aikuiset purkavat tietoisesti lapsiryhmän sosiaalisia hierarkioita. Piireillä ja pienryhmätoiminnassa käsitellään tunne- ja kaveritaitoja, mutta tärkeämpää on harjoitella näitä taitoja kaikissa arjen tilanteissa. Tunne- ja kaveritaitoja käsitellään ja opetellaan mm. satujen kautta sekä erilaisten tukivälineiden (esim. hymynaamat, kuvat) kautta. Turvataito-julistetta käydään läpi säännöllisesti ja aina tarvittaessa.

Ryhmän kasvattajien yhteiset ja johdonmukaiset pelisäännöt ovat tärkeitä ja luovat turvaa. Tiimin aikuisten välinen myönteinen vuorovaikutussuhde on avainasemassa, sillä kasvattajat toimivat käytöksen esimerkkinä lapsille.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kuvatkaa yksikön toimintamallit ja menetelmät kiusaamiseen puuttumisen osalta.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

Aikuiset puuttuvat viipymättä kiusaamistilanteisiin. Aikuinen selvittää ristiriitatilanteita keskustellen ja lapsen kehitystaso huomioon ottaen.

Hyvä ja avoin ilmapiiri aikuisten ja lasten kesken mahdollistaa turvallisen keskustelun asiasta. Lasten kanssa puhutaan siitä, mikä on kiusaamista ja mikä ei. Ristiriidat kaverin kanssa ja kiusaaminen ovat eri asioita ja joskus erimielisyyden ja kiusaamisen erottaminen on lapsille vaikeaa. Lapset kokevat tilanteita hyvin eri tavalla ja kasvattajan on kuunneltava herkäällä korvalla lapsen kokemusta. Kasvattajat varmistavat, että kaikki osapuolet ymmärtävät mitä tapahtui.

Mahdollinen kiusaamistilanne selvitetään ensin lasten kanssa, jotka ovat osallisena kiusaamistilanteeseen. Lapsen kokemus otetaan tosissaan ja lasta kuunnellaan tarkasti. Kasvattaja on tasapuolinen ja oikeudenmukainen, ja kuuntelee molempia osapuolia, niin kiusattua kuin kiusaajaakin. Aikuisen asenne ristiriitojen selvittämiseen on neutraali, ei syytetä ketään ennen asian selvittämistä. Tutkitaan asiaan liittyvät kaikki muut taustatekijät. Kiusaamistilanteen purku ja ratkaisu/selvittely on aina aikuisen vastuulla.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Kiusaamistilanteita koskien vanhemmille kerrotaan mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti, mitä päiväkodissa on tapahtunut ja miten asia on käsitelty.

Vanhempien kanssa voidaan sopia yhteistä linjaa, miten jatkossa toimitaan heidän lapsensa kohdalla. Vanhempia voi myös tukea keskusteluun lapsen kanssa hänen kokemastaan/näkemästään kiusaamistilanteesta.

Kasvatuskumppanuudessa avoimuus puolin ja toisin tuo lapsille tunteen, että aikuiset ovat samaa mieltä ja asia selvitetään yhdessä. Vanhempien asenne asioissa vaikuttaa suuresti myös lapseen ja siksi on tärkeää, että kotona ja päiväkodissa on yhteneväiset toimintatavat ja säännöt.

Erilaisissa järjestetyissä tilanteissa, kuten vasukeskusteluissa ja vanhempainilloissa vanhempien kanssa keskustellaan kiusaamisesta, vuorovaikutus- ja tunnetaidoista sekä kaveritaidoista. Esimerkiksi viikkokirjeessä avataan vanhemmille sitä, mitä ryhmässä tällä hetkellä harjoitellaan ja miten aikuiset tilanteisiin puuttuvat.

Ryhmän säännöt, arvot ja toimintatavat on hyvä tuoda näkyväksi myös huoltajille.

Eskareille tehdään joka vuosi Mitä mulle kuuluu -kysely, jossa yhtenä asiana kysytään kiusaamisesta. Tästä lomakkeesta ja lapsen vastauksista keskustellaan myös esiopetuksessa vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

01.10.2025